

Datum:	19 september 2023	Zaaknummer: 778703
Van:	het college van burgemeester en wethouders, portefeuillehouder wethouder Van der Star	
Aan:	de raad van de gemeente Roosendaal	
Steller:	Petra Schijvenaars	
Kopie aan:	--	
Onderwerp:	Toekenning en aanvraag Brede Specifieke Uitkering voor sport en bewegen, gezondheidsbevordering, cultuurparticipatie en de sociale basis	
Bijlage:	Plan van aanpak Brede Specifieke Uitkering voor sport en bewegen, gezondheidsbevordering, cultuurparticipatie en de sociale basis Roosendaal	

Kennisnemen van

Roosendaal heeft voor 2023 1,4 miljoen euro ontvangen voor extra inzet op sport en bewegen, gezondheidsbevordering, cultuurparticipatie en de sociale basis in wijken en dorpen via de Brede Specifieke Uitkering (SPUK) vanuit de Rijksoverheid. Roosendaal dient voor de periode 2024 – 2026 ook een aanvraag in.

Inleiding

Voor de periode 2023 – 2026 konden gemeenten aanspraak maken op de Brede SPUK-regeling voor sport en bewegen, gezondheidsbevordering, cultuurparticipatie en de sociale basis. Met deze uitkering krijgen gemeenten de mogelijkheid tot een financiële impuls om de doelen uit het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA) te realiseren. Roosendaal kan jaarlijks aanspraak maken op 1,4 miljoen euro uit deze regeling.

De aanvraag voor 2023 heeft inmiddels plaatsgevonden en Roosendaal heeft 1,4 miljoen euro ontvangen om de aanpak in wijken en dorpen te versterken. Voor de aanvraag van 2024 – 2026 wordt is er een plan van aanpak opgesteld. Dit plan wordt na een positief advies door een kerngroep van de VNG (Vereniging van Nederlandse Gemeenten) en VSG (Vereniging Sport en Gemeenten) ingediend bij het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport. Het plan van aanpak sluit aan bij de ambities van het college en het ambitieprogramma van het Nationaal Plan Roosendaal. We sluiten tevens zoveel mogelijk aan bij bestaand vrij toegankelijk aanbod en versterken dit. Ook zetten we enkele pilots op.

Informatie/kernboodschap

Voor 2023 worden er diverse opdrachten en pilots uitgezet. We sluiten zoveel als mogelijk aan bij bestaande vrij toegankelijke voorzieningen en initiatieven en starten waar nodig nieuwe op. In 2023 heeft Roosendaal 1,4 miljoen euro ontvangen vanuit het Rijk om een financiële impuls te geven aan preventie in onze wijken en dorpen. Zo start Inwonersondersteuning Roosendaal per 1 oktober met een spreekuur op het Centrum voor Verloskunde ROOS, zodat vroegtijdig ondersteuning geboden kan worden aan de (aanstaande) ouder(s).

We geven de wijk Westrand een impuls door voorzieningen te plaatsen in samenwerking met bewoners waarmee we spelen, beweging en ontmoeting faciliteren en bevorderen. Startend in het focusgebied van het Nationaal Programma Roosendaal vergroten we inwonersbetrokkenheid door de Voor Elkaar Teams te versterken. Er worden pilots gestart voor valpreventie in onder andere Kalsdonk en Tolberg. En we breiden het aantal huisartsenpraktijken met Welzijn op Recept uit van elf naar veertien huisartsenpraktijken. De aanvraag voor de middelen voor de periode 2024 – 2026 loopt momenteel.

Consequenties

Roosendaal heeft in 2023 1,4 miljoen euro ontvangen vanuit de Brede SPUK voor inzet op sport en bewegen, gezondheidsbevordering, cultuurparticipatie en de sociale basis in de wijken en dorpen. Voor 2023 worden er diverse opdrachten en pilots uitgezet. Via deze raadsmededeling informeren wij u hierover.

De aanvraag voor de periode 2024 – 2026 loopt momenteel. Bij toekenning van de middelen voor deze periode zetten we een uitvoeringsprogramma op waar het plan van aanpak de basis voor vormt. Eind 2023 wordt duidelijk of we deze middelen ontvangen. Dan zal u opnieuw geïnformeerd worden.

Communicatie

Lokale partners worden betrokken bij de totstandkoming en uitvoering van het plan van aanpak.

Vervolg(procedure)

Eind 2023 wordt duidelijk of we de Brede SPUK ontvangen voor de periode 2024 – 2026. U wordt hier te zijner tijd over geïnformeerd.

Bijlagen

Plan van aanpak Brede Specifieke Uitkering sport en bewegen, gezondheidsbevordering, cultuurparticipatie en de sociale basis Roosendaal

Afsluiting en ondertekening

Wij vertrouwen erop U hiermede voldoende te hebben geïnformeerd.

Hoogachtend,

Burgemeester en wethouders van Roosendaal,

De (loco) secretaris,

De burgemeester,

Plan van aanpak Brede Specifieke Uitkering sport en bewegen, gezondheidsbevordering, cultuurparticipatie en de sociale basis

1 Inleiding

Roosendaal heeft de afgelopen jaren sterk ingezet op de beweging naar de voorkant. We hebben geïnvesteerd in sociale verbondenheid in wijken en dorpen en ingezet op kansen voor onze inwoners. We investeren blijvend in de vitaliteit en veerkracht van inwoners, die worden gestimuleerd en ondersteund om zo lang mogelijk zelfstandig en naar eigen idee hun leven te leiden. En in individueel welzijn en welbevinden van mensen. Inwoners die goed in hun vel zitten, voelen zich meer betrokken, participeren eerder. En dat versterkt de onderlinge verbondenheid van een sociaal sterk en veilig Roosendaal. Dit doen we Zij aan Zij met onze partners in de wijken en dorpen.

Met de brede SPUK-regeling en het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA) zetten we de komende jaren hoofdzakelijk in op versterking en uitbreiding van onze vrij toegankelijke voorzieningen in de wijken en dorpen in Roosendaal. Alle inspanningen in de afgelopen jaren hebben namelijk geleid tot een goed en bereikbaar aanbod voor onze inwoners. Dat neemt niet weg dat Roosendaal nog een forse opgave heeft als het gaat om het terugdringen van gezondheidsachterstanden, het versterken van de sociale basis en het creëren van gelijke kansen. Om die reden is Roosendaal toegevoegd aan het Nationaal Programma Leefbaarheid en Veiligheid (NPLV).¹² We sluiten met voorliggend plan van aanpak aan bij de ambities uit de lokale vertaling van het NPLV, het Nationaal Plan Roosendaal (NPR)³.

Dit plan van aanpak neemt u mee in de stand van zaken in Roosendaal en waar we uiteindelijk naartoe willen. Wat we willen betekenen voor onze inwoners op het gebied van welzijn en gezondheid, de leefomgeving en de sociale basis in wijken en dorpen.

Evelien van der Star

Wethouder welzijn, leefbare buurten en dorpen en sociale samenhang

René van Ginderen

Wethouder aanpak armoede, jeugd en gezondheid

2 Waar staat Roosendaal?

In 2018 is de Ambitienota gezondheidsbeleid 2018 – 2030 in Roosendaal vastgesteld.⁴ De focus ligt op vier speerpunten, namelijk:

1. Positief ouderschap en gezonde hechting;

¹ [https://roosendaal.nl/nieuws/kwartiermaker-nationaal-programma-leefbaarheid-en-veiligheid-aan-de-slag-voor-roosendaal#:~:text=Grote%20stappen,\(15%20tot%2020%20jaar\).](https://roosendaal.nl/nieuws/kwartiermaker-nationaal-programma-leefbaarheid-en-veiligheid-aan-de-slag-voor-roosendaal#:~:text=Grote%20stappen,(15%20tot%2020%20jaar).)

² <https://www.volkshuisvestingnederland.nl/onderwerpen/programma-leefbaarheid-en-veiligheid>

³ Ambitiedocument Nationaal Programma Roosendaal

⁴ [Ambitienota gezondheidsbeleid 2018-2030 | Lokale wet- en regelgeving \(overheid.nl\)](#)

2. Een gezonde actieve leefstijl;
3. Sociale verbondenheid en
4. Psychisch gezond en weerbaar.

De ambitienota gezondheidsbeleid wordt op dit moment herijkt. De interventies en doelen vanuit het GALA en Integraal Zorgakkoord (IZA) worden hierin meegenomen evenals de ketenaanpakken uit het IZA. Belangrijkste onderdelen uit de lokale gezondheidsnota zijn:

Roosendaal zet verder vanuit het collegeprogramma in op verschillende prioriteiten, waaronder de prioriteit 'een gezond leven zo makkelijk mogelijk maken'.⁵ De afgelopen jaren heeft Roosendaal sterk ingezet op het organiseren en bestendigen van vrij toegankelijke voorzieningen (hierna: het voorliggend veld). Er is een goed en mooi aanbod ontstaan voor mensen die behoefte hebben aan ondersteuning, ontmoeting en verbinding in hun eigen wijk of dorp. We willen de zelfredzaamheid van mensen blijven vergroten, zodat ze de regie over hun eigen leven behouden. Voor ouderen willen we het mogelijk maken om zo lang als mogelijk fijn thuis te blijven wonen.⁶

De sociale cohesie versterken we onder andere door de inzet van opbouwwerk en jongerenwerk. Roosendaal investeert in de onderlinge contacten en verbondenheid tussen (groepen) inwoners. We bevorderen gemeenschapszin en dragen bij aan het voorkomen van (langdurige) eenzaamheid.⁷ In het Netwerk Eenzaamheid Roosendaal (NER) brengen we verschillende organisaties bij elkaar die zich bezighouden met de aanpak eenzaamheid.⁸ We willen het taboe op eenzaamheid doorbreken en het gesprek voeren met elkaar. Mensen met eenzaamheidsgevoelens moeten het aanbod gericht op ontmoeting en verbinding weten te vinden. Met het Actieplan Ontmoeten en Verbinden geven we uitvoering aan de aanpak eenzaamheid.⁹ Ook dit plan wordt in 2023 opnieuw tegen het licht gehouden.

Sport, bewegen en cultuur zijn tevens belangrijke onderdelen waarmee we in Roosendaal ontmoeting en verbinding faciliteren. In 2021 is in Roosendaal de Bewegingsvisie 2030: sport als middel vastgesteld met de ambitie dat in 2030 de inwoners van Roosendaal voldoende beweging en een vitale en

⁵ <https://roosendaal.nl/file/3969/download>

⁶ <https://raad.roosendaal.nl/Vergaderingen/Commissie/2019/23-mei/19:30/Bijlage-Transformatie-agenda-sociaal-domein.pdf>

⁷ <https://www.roosendaalvoorelkaar.nl/eenzaamheid>

⁸ <https://www.eentegeneenzaamheid.nl/mijn-gemeente/netwerk-eezaamheid-roosendaal-ner/>

⁹ <https://raad.roosendaal.nl/documenten/Raadsmededeling/49-2020-Plan-van-aanpak-tegen-Eenzaamheid-2.pdf>

actieve leefstijl hebben.¹⁰ Het uitvoeringsplan staat beschreven in het Roosendaalse FIT! Akkoord, waarin meer dan 90 partners aangegeven hebben samen te willen werken aan de gezondheid van onze inwoners.¹¹ Daarnaast bevat het FIT! Akkoord ambities voor een gezonde leefstijl en is het daarmee de lokale uitwerking van het Nationaal Sportakkoord, de gezondheidsnota en het Nationaal Preventieakkoord (2023). RSD FIT! is een initiatief dat is voortgekomen uit het FIT! Akkoord.¹² In 2023 is het FIT! Akkoord aangepast aan de nieuwe kaders vanuit de GALA en zijn de pijlers herzien.

Als het gaat om bestaanszekerheid en het terugdringen van gezondheidsachterstanden wil Roosendaal met het concept 'warm onthaal' concrete stappen zetten om het beleid vorm te geven. Hierbij staat vooral samenwerking centraal tussen verschillende uitvoerende partijen. In dit vernieuwende concept krijgen partijen de kans om vanuit hun expertise een bijdrage te leveren aan het versterken van de bestaanszekerheid en het terugdringen van gezondheidsachterstanden van inwoners, denk hierbij aan initiatieven zoals de kledingbank, de voedselbank of een inloopvoorziening voor ontmoeting. Concreet betekent dit dat diverse partijen samenkomen en samenwerken op een locatie in de stad. Dit concept wordt de komende periode verder vormgegeven.

Zoals eerder benoemd is Roosendaal toegevoegd aan het NPLV. Het Nationaal Programma Roosendaal (NPR) gaat uit van een focusgebied¹³ dat bijna de helft van de stad beslaat. Zoals wordt gedefinieerd in het ambitieplan van het NPR, stapelen de problemen achter de voordeur zich op in een steeds groter deel van de wijken in het focusgebied. Diverse (negatieve) factoren versterken elkaar: meer armoede, slechtere gezondheid, een lager opleidingsniveau, lagere arbeidsparticipatie en minder sterke maatschappelijke participatie. Dit heeft ook effect op kinderen in de gezinnen waar diverse problematiek speelt. Met de uitvoering van de brede SPUK-regeling sluiten we aan bij de ambities uit het NPR.¹⁴ We hebben uiteraard ook aandacht voor de rest van de stad, zodat we voorkomen dat er nieuwe focusgebieden ontstaan.

2.1 Gezondheidsverschillen en belangrijkste opgaven

Op wijk- en dorpsniveau is in Roosendaal wat betreft gezondheidsverschillen een scheiding aan te brengen tussen de wijken uit het focusgebied van het NPR en de wijken en dorpen die daar niet onder vallen. We zien op basis van de vitaliteitskaarten per wijk en dorp duidelijke en zorgelijke verschillen tussen het focusgebied uit het NPR en de andere wijken en dorpen als het gaat om gezondheid, armoede en de leefomgeving.¹⁵ Daarnaast valt uit data van de GGD op dat in West-Brabant mensen met een (niet-)westerse migratieachtergrond en mensen met een lage sociaaleconomische status (SES) vaker moeite hebben om regie op hun eigen gezondheid te nemen dan mensen met een Nederlandse achtergrond of met een niet-lage SES.¹⁶

De bevolkingssamenstelling in een groot deel van het focusgebied bestaat uit mensen met een (niet-)westerse migratieachtergrond en een lage SES. Langdonk, Westrand en Kalsdonk hebben de hoogste score als het gaat om kwetsbaarheid. In Westrand, Kalsdonk, Langdonk en centrum is de SES WOA (welvaart, opleidingsniveau en arbeid) het laagst ten opzichte van de andere wijken en dorpen in Roosendaal. In een groot deel van het focusgebied van het NPR wonen gemiddeld meer mensen met een laag opleidingsniveau. In Kalsdonk en Westrand heeft bijna twintig procent van de inwoners

¹⁰ <https://raad.roosendaal.nl/Vergaderingen/Commissie/2021/16-september/19:30/31-2021-Beweegvisie-en-FIT-Akkoord-1.pdf>

¹¹ <https://rsdfit.nl/partners/>

¹² <http://www.rsdfit.nl>

¹³ Het gaat hierbij om Kalsdonk, het Oude Centrum, Langdonk, Westrand en Kroeven.

¹⁴ Ambitiedocument Nationaal Plan Roosendaal

¹⁵ <https://roosendaal.incijfers.nl/Jive/report/?id=vitaliteit&openinputs=true>

¹⁶ <https://www.ggdwb.nl/professional/gemeenten/het-gezond-en-actief-leven-akkoord/>

moeite met rondkomen. Er wonen meer mensen die een bijstands- of WW-uitkering ontvangen dan in de rest van Roosendaal. Ook betalingsachterstanden en deelname aan de schuldsanering komt er vaker voor. In bepaalde delen van het focusgebied ervaren mensen meer stress. Daarbij is er onder andere in Kalsdonk een hogere risico op depressie of angst. Inwoners in het focusgebied ervaren meer eenzaamheid en hebben vaker ernstig overgewicht en/of roken vaker in vergelijking tot de rest van de stad. 'Het gevoel van onveiligheid is een gemene deler in de focusbuurten van Roosendaal. In de focuswijken geeft bijna de helft van de inwoners aan zich wel eens onveilig te voelen en daarom plekken te mijden,' aldus het ambitiedocument NPR. Het gevoel van onveiligheid komt de sociale basis in een groot deel van Roosendaal niet ten goede.

In de cijfers met betrekking tot mentale gezondheid en eenzaamheid springen ook Westrand, Langdonk en Kalsdonk eruit. 17% van de jongeren in Roosendaal was het afgelopen jaar vaak tot altijd eenzaam. Bij volwassenen was 12% (zeer) ernstig eenzaam. In de Westrand was dit percentage significant hoger met 27% en is men vaker sociaal eenzaam. In Kalsdonk zijn ouderen vaker emotioneel (43%) en sociaal eenzaam (51%). Langdonk is een opvallende wijk met betrekking tot de mentale gezondheid van volwassenen:

- 16% voelt zich psychisch erg ongezond;
- 25% heeft een hoog risico op een angststoornis of depressie;
- 19% heeft er weleens over gedacht een eind te maken aan het leven en
- 49% is emotioneel eenzaam.

Wat betreft de leefomgeving in combinatie met sporten en bewegen zien we Langdonk, Westrand en Kalsdonk opnieuw terugkomen en het centrum van Roosendaal. Zo hebben inwoners in Kalsdonk (42%) en Westrand (47%) meer zorgen over de luchtkwaliteit dan gemiddeld in Roosendaal (25%). In centrum (63%) en Kalsdonk (66%) ervaren ouders één of meer belemmeringen bij het buitenspelen dan gemiddeld (42%). Positief is dat 83% van de ouderen in Roosendaal de buurt aantrekkelijk vindt om te bewegen. Echter ligt dit percentage significant lager in het centrum (71%) en in Kalsdonk (63%). Een grote zorg zit ook in de mate waarin kinderen en volwassenen dagelijks bewegen. Zo beweegt slechts 45% van de kinderen (vanaf 4 jaar) dagelijks minimaal 1 uur. In Kalsdonk ligt dit significant lager met 24%. 16% van de jongeren beweegt dagelijks minstens 1 uur. En van de ouderen voldoet slechts 40% aan de beweegrichtlijn. In Westrand ligt dit significant lager met 24%.

Tevens is de aanpak van overgewicht en obesitas een belangrijke opgave in Roosendaal. 11% van de kinderen in Roosendaal heeft overgewicht, inclusief obesitas. Datzelfde geldt voor 53% van de volwassenen en 64% van de ouderen in Roosendaal. Regionaal zien we een significante toename van volwassenen met obesitas. En 28% van de jongvolwassenen in West-Brabant heeft overgewicht, oftewel een BMI van 25 of hoger.

De opgave in Roosendaal is groot. Met name in de wijken uit het focusgebied van het NPR. Roosendaal zet de komende jaren dan ook met name in op die wijken waar de nood het hoogst is. Dat neemt niet weg dat we ook aandacht hebben voor de andere wijken en dorpen in Roosendaal. Ook daar zullen we op het gebied van preventie en versterking van de sociale basis aan de slag gaan, zodat er geen nieuw focusgebied ontstaat. We versterken onze basis en zetten een stap extra waar nodig.

3 Wat wil Roosendaal bereiken en wat gaan we daarvoor doen?

Vanuit het collegeprogramma 'Zij aan Zij' werken we in Roosendaal de komende periode aan 15 prioriteiten. Drie daarvan hebben direct betrekking op het terugdringen van gezondheidsachterstanden, welzijn en gezondheid en de sociale basis. Allereerst willen we in het

kader van de prioriteit Leefbare en veilige buurten en dorpen onder andere bereiken dat kinderen kansrijk opgroeien en er plekken zijn waar inwoners elkaar kunnen ontmoeten, waarbij we ook aandacht hebben voor jongeren. Ten tweede zetten we in op de prioriteit Bestaanszekerheid voor alle inwoners. Dit doen we door armoederegelingen te versimpelen, verruimen en dichterbij de inwoner te brengen. Tevens zetten we in op het terugdringen van gezondheidsachterstanden door middel van sociale ondersteuning en verbeteren van de leefomgeving. Ten slotte zetten we in op de prioriteit Een gezond leven zo makkelijk mogelijk maken: “Samen met onze partners in de regio willen we de huidige focus op ziekte en zorg ombuigen naar het bevorderen van een positieve gezondheid. We ondersteunen inwoners zodat zij de regie over hun leven houden. Ouderen kunnen daardoor langer zelfstandig thuis wonen en deelnemen aan de samenleving. Daarnaast kiezen we ook bewust voor een perspectief voor de lange termijn, gericht op een gezonde generatie in 2040. We willen bijdragen aan:

- Minder achterstanden op het gebied van gezondheid;
- Goede zorg en ondersteuning voor iedereen;
- Een sterkere mentale gezondheid en weerbaarheid voor onze jongeren;
- Voldoende mogelijkheden voor ontmoeting op buurtniveau;
- Woningen die aansluiten op de woonzorgbehoeften van onze inwoners.”¹⁷

Daarnaast werken we op het gebied van sport en beweging aan de uitvoering van de Beweegvisie 2030 en het FIT! Akkoord. Als het gaat om gezondheid, ligt de focus op de eerdergenoemde speerpunten. Het Nationaal Plan Roosendaal zet ook in op bovenstaande prioriteiten. Daar sluiten we dan ook bij aan.

Met het GALA versterken we de aanpak in Roosendaal als het gaat om preventie en het terugdringen van gezondheidsachterstanden. We zetten in op een domein overstijgende aanpak. Zowel preventief als bij signalen. Onder andere het jongerenwerk en opbouwwerk hebben een belangrijke functie in de wijk als het gaat om het versterken van de sociale cohesie. Inwonersondersteuning Roosendaal is daarbij het aanspreekpunt voor al onze inwoners met individuele hulpvragen over onder andere geldzaken, gezin en relaties, zelfstandig wonen en leven. Mantelzorgondersteuning en Welzijn op Recept zijn onderdelen van Inwonersondersteuning Roosendaal. Waar we de komende jaren (extra) op inzetten volgt in de volgende paragrafen.

3.1 Sport, bewegen en cultuur

3.1.1 Lokaal sportakkoord

Met de herijking van het Sportakkoord in 2023 heeft Roosendaal meerdere visies en programma's rondom sport, bewegen en gezondheid met elkaar verbonden. De Beweegvisie 2030 is nog altijd leidend. Het FIT! Akkoord is de lokale uitwerking van het Nationaal Sportakkoord, de nota volksgezondheid en het Nationaal Preventieakkoord (2023). Middels RSDFIT! wordt uitvoering gegeven aan de lokale akkoorden. De herijking Sportakkoord II is inmiddels goedgekeurd door de Vereniging Sport en Gemeenten.

Het RSDFITcafé wordt doorontwikkeld om innovatieve ideeën van maatschappelijke partners die bijdragen aan een gezonde leefstijl in Roosendaal te verzamelen en te ondersteunen. Voor de uitvoering van de activiteiten en ideeën wordt budget vrijgemaakt. Deze netwerkbijeenkomsten zijn een krachtig middel om de samenwerking tussen diverse organisaties te versterken en gezamenlijk een positieve impact te hebben op de gezondheid en het welzijn van de gemeenschap.

¹⁷ <https://roosendaal.nl/file/3969/download>

3.1.2 Brede Regeling Combinatiefuncties

Met de herijking van het Sportakkoord worden de Beweegvisie2030 en RSDFIT! nadrukkelijker met elkaar verbonden. Nu ook de Brede Regeling Combinatiefuncties is aangepast, gaan we ook de lokale regeling verbinden met de Beweegvisie2030 en RSDFIT!. De werkzaamheden van de buurtsportcoaches leveren dus ook een directe bijdrage aan de Beweegvisie2030 en RSDFIT!. Hiermee creëren we eenheid en een duidelijke aanpak op het gebied van sport, bewegen en gezondheid.

Op dit moment is het merendeel van de Combinatiefunctionarissen als vakleerkracht sport op de scholen werkzaam. Met de nieuwe kaders vanuit de regeling wordt een ombouwscenario opgesteld samen met het primair onderwijs. Onze ambitie is om dit eind 2024 geïmplementeerd te hebben, waarbij pauzesport, naschools aanbod en sport in en met de wijk een prominentere plaats krijgt.

3.2 Gezondheid en sociale basis

3.2.1 Terugdringen gezondheidsachterstanden

Zoals eerder geadviseerd, ligt er in Roosendaal een grote opgave als het gaat om het terugdringen van gezondheidsachterstanden. Langs meerdere routes vliegen we deze opgave aan, onder andere via het NPR en de SPUK Kansrijke Wijk. Zo is 'een zeker bestaan' één van de ambities van het NPR en zal ook via deze route sterk ingezet worden op onder andere gezonder voelende inwoners.

Middels deze Brede SPUK-regeling gaan we in Roosendaal in 2023 al van start. Het terugdringen van gezondheidsachterstanden loopt als een rode draad door de Brede SPUK-regeling, het GALA en dit plan van aanpak heen. Specifiek op dit onderdeel start Roosendaal in 2023 met een tweetal pilots. We starten met een wekelijks beweegmoment in één of meerdere wijken van het focusgebied NPR voor de doelgroep 25 tot en met 50 jaar. Het beweegmoment zal zich met name richten op het bevorderen van beweging, gezonde leefstijl en sociale interactie. En daar draagt het dan ook aan bij. We peilen de behoefte via onze partners die al werkzaam zijn in de wijken. De beweegmomenten zijn gratis en voor iedereen toegankelijk, ook voor mensen uit andere delen van de stad die graag willen aansluiten. We gebruiken 2023 om te testen wat werkt. We zetten dit vervolgens bij succes door vanaf 2024. Ook zullen we onderzoeken op welke wijze we culturele activiteiten willen aanbieden naast bewegen. Dit willen we in het vierde kwartaal van 2023 onderzoeken en vervolgens vanaf 2024 uitzetten.

Daarnaast starten we een pilot met het project VIPKids. VIPKids is een gezamenlijke aanpak van verschillende partners uit onderwijs, sport en jeugdzorg om kinderen in de basisschoolleeftijd op een speelse manier te screenen op verschillende levensgebieden en direct een laagdrempelig en passend aanbod te leveren van sport, ondersteuning en (medisch) advies. Het aanbod wordt waar mogelijk of nodig omgezet in een langduriger verbinding aan sportverenigingen of een ondersteunings- of zorgtraject door een professionele partner. VIPKids wordt uitgevoerd door een coalitie onder aansturing van Aleco Talentencentrum. Door kinderen en jongeren bewust te maken van het belang van een gezonde leefstijl en hen te ondersteunen bij het maken van gezonde keuzes, kan het VIPkids project een positieve impact hebben op hun gezondheid op de lange termijn. Het project draagt bij aan het terugdringen van gezondheidsachterstanden door preventieve maatregelen te nemen en gezond gedrag te stimuleren. Bovendien kan het VIPkids project ook bijdragen aan het vergroten van het welzijn en de veerkracht van kinderen en jongeren in de gemeente. De looptijd van de pilot is ongeveer anderhalf jaar. Daarna wordt bezien of we het al dan niet voortzetten.

Naast deze pilots, willen we vanaf 2024 ook inzetten op het ondersteunen en bevorderen van kookinitiatieven in de wijken en dorpen. Deze initiatieven zorgen voor ontmoeting en verbinding tussen mensen, maar dragen ook bij aan kennis over betaalbare gezonde voeding en een gezonde

leefstijl. Gezonde keuzes zijn namelijk niet altijd vanzelfsprekend. In de loop van 2023 onderzoeken we de verdere mogelijkheden.

3.2.2 Kansrijke start

De middelen van Kansrijke Start worden ingezet voor alle (aanstaande) ouders in de gemeente Roosendaal waarbij het gaat om de eerste 1000 dagen van het kind: de periode -10 maanden totdat het kindje ongeveer 2 jaar is. We spreken van -10 maanden omdat de ingezette interventie Nu Niet Zwanger bijdraagt aan een kansrijke start om zo ongeplande en ongewenste zwangerschappen te voorkomen. Kansrijke Start richt zich in Roosendaal op de gehele gemeente, waarbij in bepaalde buurten extra inzet zal worden gepleegd als daar aanleiding toe is. In bepaalde wijken wonen meer ouders met een migratieachtergrond en daar komt het vaker voor dat er een beperkt netwerk is. Daar zal meer aandacht worden besteed aan het versterken van informele netwerken en voor taalontwikkeling.

Om Kansrijke Start goed uit te rollen, wordt er samengewerkt met het medisch domein en het sociaal domein. Het sociaal domein sluit goed aan in de bestaande coalitie en met het medisch domein wordt actief de samenwerking gezocht. Dat leidt tot nieuwe initiatieven. Zo wordt er een pilot gestart om bij het verloskundig centrum een maatschappelijk werker aan te laten sluiten. Zodra de verloskundige een zwangere ziet waarbij het vermoeden is dat er problemen zijn, dan kan deze heel laagdrempelig binnen hetzelfde gebouw doorverwezen worden naar een professional die een vraagverheldering kan doen en zo de juiste zorg kan regelen. Ook regionaal wordt er samengewerkt. De omringende gemeenten maken gebruik van hetzelfde ziekenhuis. Tevens hebben de meeste gemeenten eenzelfde JGZ-aanbieder en maken we gebruik van eenzelfde welzijnsorganisatie. We stemmen af om zo te komen tot uniforme afspraken, waardoor de ondersteuning voor (aanstaande) ouders op elkaar aansluit.

Om de lokale coalitie te versterken en te verstevigen, gaan we medio 2023 een coördinator Kansrijke Start aanstellen. De lokale coalitie, bestaande uit partners van het medisch en sociaal domein, is sinds de start van Kansrijke Start verbeterd. Nog niet alle gewenste partners sluiten aan en daarop zal geïnvesteerd worden. De coördinator houdt het huidige netwerk bij elkaar en breidt die uit met partners die eerder nog niet zijn aangesloten (praktijkondersteuners, huisartsen, POP-poli). Daarnaast kent de coördinator het netwerk en is deze het eerste aanspreekpunt bij vragen en/of (zwaardere) casussen. Dit zorgt ervoor dat er sneller gehandeld kan worden.

Om te komen tot goede afspraken en een passend beleid, zal gebruik gemaakt gaan worden van de inbreng van de doelgroep. Een aantal deelnemers van de coalitie van Roosendaal is gestart met het Leertraject 'Samenwerken met de mensen om wie het gaat' met ondersteuning van Pharos. Dit zal de komende jaren gecontinueerd worden om zo met (aanstaande) ouders in gesprek te blijven en te gaan. De verhalen van (aanstaande) ouders kunnen verwerkt worden in (nieuw) beleid of andere programma's en dragen bij aan betere afspraken en gerichtere inzet van interventies.

Verder is er een behoefte aan een verdere professionalisering van het netwerk door bijeenkomsten en/of cursussen. Hier is Roosendaal al mee gestart en dat zetten we in de komende jaren voort. Door het organiseren van bijeenkomsten en/of geven van cursussen, breng je het netwerk bij elkaar en wordt de kennis verbeterd. Dit biedt een podium voor organisaties om te vertellen wat zij doen, maar er kunnen ook cursussen worden gegeven over onderwerpen waar behoefte aan is, om zo beter aan te sluiten bij de behoefte van de doelgroep.

Wat we hebben opgehaald, zowel bij de doelgroep als bij de professionals, is dat er voldoende informatie over de bevalling en de kraamtijd is, maar dat ouders te weinig voorbereid zijn op de periode erna. Die kan best wel eens anders verlopen dan de verwachte roze wolk. Door het geven van informatieavonden aan de doelgroep, willen we vanaf najaar 2023 (aanstaande) ouders beter

voorbereiden, waardoor zij beter in hun kracht kunnen komen te staan en ook beter voorbereid zijn op zaken die niet gaan zoals verwacht. Het inzetten op ouder-kind hechting heeft vooral in kwetsbare situaties, de grootste prioriteit. Voorzorg en Stevig Ouderschap dragen hieraan bij en het aanbod kan uitgebreid worden om meer kwetsbare ouders, of ouders die geen positieve opvoedervaringen of veel problemen hebben, te ondersteunen.

Over de verschillende programma's van GALA heen, willen we integraal starten met "Kind naar gezond gewicht". Zowel (aanstaande) ouders worden hierbij betrokken als kinderen van 0 tot 4 (consultatiebureau leeftijd) en oudere kinderen. Een gezonde leefstijl draagt bij aan een goede zwangerschap, waardoor het kindje zich goed kan ontwikkelen. Vervolgens is voldoende informatie nodig om ervoor te zorgen dat zowel ouders als kinderen al vroeg op de hoogte zijn wat een gezonde leefstijl is om overgewicht bij (jonge) kinderen (en later in het leven) te voorkomen.

We blijven de komende jaren inzetten op informele netwerken. Het niet hebben van een netwerk komt met name voor bij moeders die nog niet zo lang in Nederland wonen. Ze missen het contact en de ondersteuning van hun familie. Door het opzetten van Mamacafé's worden moeders bij elkaar gebracht en tevens is daar gelegenheid om door de jeugdgezondheidsverpleegkundigen, de bibliotheek, welzijnsorganisaties (Inwonersondersteuning Roosendaal), taalbureaus en andere relevante organisaties, informatie over te brengen. Ouders leren elkaar kennen, maar weten ook waar zij terecht kunnen met hun problemen en hulpvragen. Op dit moment bestaat er één mamacafé. Dit willen we vanaf 2024 uitbreiden naar het focusgebied van het NPR. Vanuit het NPR overwegen we tevens de inzet van een Peuterconsulent om onder andere deze doelgroep eerder en beter te kunnen ondersteunen. De koppeling Bestaanszekerheid-Kansrijke Start zal vanaf 2024 opgepakt worden om stress rondom financiën te verminderen.

3.2.3 Mentale gezondheid

Goede mentale gezondheid en sterke weerbaarheid van onze inwoners zijn ontzettend belangrijk en zijn een voorwaarde om gezond op te groeien en een gezond leven te leiden. De levensverwachting van mensen met een goede mentale gezondheid is 15 tot 20 jaar hoger dan mensen met een slechte mentale gezondheid. Zo herstellen mensen met een goede mentale gezondheid bijvoorbeeld sneller van lichamelijke ziekten en zijn mentaal gezonde werknemers productiever. Het bevorderen van mentale gezondheid heeft dus maatschappelijke én economische meerwaarde. Het versterken van de mentale gezondheid van mensen loopt via vijf landelijke actielijnen. De mentaal gezonde maatschappij, buurt, onderwijs, werk en online. De focus daarbinnen ligt voornamelijk op jongeren en jongvolwassenen in de leeftijd van 12 tot 27 jaar én volwassenen en ouderen in een kwetsbare – sociaaleconomische – positie.

Roosendaal verhoudt zich tot de actielijnen uit het landelijk programma. We kiezen voor een integrale aanpak en voor een samenhangende mix van activiteiten voor verschillende doelgroepen aansluitend bij de levensloop. We vormen een brede aanpak die zich richt op de leefstijl van inwoners, de leefomgeving en het onderwijs. Daarbij is extra aandacht voor geslacht, migratieachtergrond, lage SES en LHBTQ+. Roosendaal kiest ervoor om te borgen wat we al opgezet hebben qua interventies. Dit zijn interventies die gericht zijn op de actielijnen vanuit het landelijk programma. Zo gaan we proberen de verschillende actielijnen te combineren tot één aanpak. Deze interventies willen we duurzaam borgen in het aanbod in wijken en dorpen. We gaan met ondernemers in gesprek om zich in te zetten door bijvoorbeeld aan te sluiten bij RSDFIT! of bij Samen in de Regio. Bij deze samenwerking zal ook mentale gezondheid bij werknemers aan bod komen. We stimuleren het fietsprogramma uit de gemeente om mensen langer en meer te laten fietsen gericht op algehele gezondheid. En sluiten aan bij projecten op wijkniveau waar energie is om te werken aan de mentale gezondheid bij inloopmogelijkheden. Hierbij zoeken we naar mensen in een kwetsbare

positie. Tot slot ondersteunen we het nationaal programma onderwijs in hun activiteiten omtrent mentale gezondheid. Deze afspraken borgen we in de nota Volksgezondheid 2023-2030.

Daarnaast gaan we het thema normaliseren onder de aandacht brengen. Het is oké op het moment dat je je even iets minder voelt. In de buurt, op school, op het werk en online kan het ook af en toe minder goed gaan. We zoeken hiervoor de samenwerking op met Jeugdhulp West-Brabant West. Positieve Gezondheid is het uitgangspunt. Ook zetten we kunst en cultuur in als middel. Roosendaal is voornemens om Pauzepunt te financieren van 2024 tot 2027. Pauzepunt is een creatief oplaadpunt waar jongeren op sociaal-emotioneel vlak begeleiding en ondersteuning krijgen aan de hand van beeldende vorming en mentale coaching. Het is een atelier waar jongeren kunnen ontspannen en ontladen van alle drukte en stress in alle hectiek van het dagelijks bestaan. Jongeren vinden hier veel steun bij elkaar door de herkenning in elkaars ervaringen en verhalen.

3.2.4 Aanpak overgewicht en obesitas

Het terugdringen van het aantal inwoners met overgewicht en obesitas is één van de afspraken uit het Nationaal Preventieakkoord. Het doel is dat in 2040:

- Landelijk 38% van de Nederlanders overgewicht heeft in plaats van de verwachte 62%.
- Mensen eten en drinken op een wijze die bijdraagt aan een gezond gewicht en een gezond voedingspatroon, met de Schijf van Vijf als uitgangspunt.

Met het GALA worden de afspraken uit het Nationaal Preventieakkoord voortgezet. Een ongezonde leefstijl zoals ongezonde voeding en te weinig beweging of slaap, speelt een rol bij het ontstaan van overgewicht. Vaak gaat het om een optelsom van diverse factoren. Denk aan een combinatie van: te veel (aanbod van) ongezond eten, te weinig bewegen, een laag inkomen en wonen in een wijk met een lage SES (Sociaal Economische Status). Daarom is voor succesvol overgewichtbeleid een goede verbinding nodig tussen het zorgdomein en het sociaal domein. Met de aanpak overgewicht valt veel gezondheidswinst te boeken. Het terugdringen van overgewicht draagt positief bij aan de fysieke gezondheid en het mentaal welbevinden van mensen.

Als gemeente Roosendaal committeren we ons aan de doelstellingen die door het Rijk zijn opgesteld onder de noemer van de Gezonde Generatie die tot 2040 zijn vastgesteld. Het is één van de belangrijkste opgaven in Roosendaal om het aantal inwoners met overgewicht en obesitas naar beneden te brengen. De cijfers zijn zorgelijk. Daarnaast is een Gezonde Leefstijl één van de pijlers uit onze Nota Volksgezondheid 2018-2030 die in 2023 een update krijgt. De koers van het terugdringen van overgewicht en obesitas is een aanpak van de lange adem die we zullen blijven uitdragen. Daarvoor hebben we de subsidieregeling Gezonde Leefstijl, waar ook onze Jongeren op Gezond Gewicht (JOGG) aanpak een onderdeel van is. In zowel de nota als subsidieregeling is Positieve Gezondheid de kapstok en het zogeheten vertrekpunt. Daarbij gaan we uit van wat iemand wel kan in plaats van wat iemand niet kan. In het kader van de nieuwe nota en subsidieregeling en onze Jongeren op Gezond Gewicht aanpak in combinatie met Positieve Gezondheid, gaan we investeren in het totaalplaatje. We willen weten welke problematiek zorgt voor overgewicht. En hoe iemand daar op een manier aan kan werken binnen het kunnen van die persoon.

Roosendaal voert al acties uit gericht op het terugdringen van overgewicht en obesitas onder onze inwoners. Sinds 2013 is Roosendaal een JOGG (Jongeren op Gezond Gewicht) gemeente. Ieder jaar is er een uitvoeringskalender en bied JOGG activiteiten aan voor kinderen ter bevordering van hun leefstijl. Tevens geven we uitvoering aan de Beweegvisie 2030 en het FIT! Akkoord via RSDFIT!. Hierbij zijn 90 partners aangesloten zoals sportverenigingen en gezondheidspartners, en dit aantal groeit jaarlijks. Dit is een mooi platform om nieuwe doelgroepen te bereiken, integraal samen te werken en het thema gezonde leefstijl onder de aandacht te brengen. Gezien de cijfers zetten we ons in op

specifieke doelgroepen. Op een leeftijd van 10/11 jaar heeft 13% van de kinderen overgewicht en 3% obesitas. We gaan via onze JOGG regisseur extra inzetten op deze groep jeugd. Onder volwassenen (leeftijd 18 t/m 64 jaar) is het percentage overgewicht (inclusief obesitas) 53%. Hiervoor maken we de weg voor een Gezonde Leefstijl interventie (GLI) zo drempelloos mogelijk. Verder is de kans op overgewicht en obesitas groter bij de doelgroep 18+ en een lage SES en als er problemen zijn met rondkomen. Het percentage overgewicht is daarbij 66% waarvan 29% obesitas. Op deze doelgroepen zullen we onze focus leggen. De jeugd vinden we bij basisscholen, en de volwassenen bijvoorbeeld bij de Gecombineerde leefstijl Interventies (GLI)¹⁸. We investeren op de plekken waar de meest kwetsbare doelgroep is. Concreet betekent dit extra inzet bij:

- Scholen: Extra interventies op scholen om overgewicht en obesitas op scholen bespreekbaar te maken. Kinderen naar Gezonder Gewicht (KNGG) leent zich daar uitstekend voor. In 2024 zal deze structuur worden opgezet in samenwerking met de centrale zorgverlener (vaste zorg aanspreekpunt)/projectleider en relevante maatschappelijke partners zoals de GGD, JOGG, scholen en welzijnspartners. Deze interventies zullen minimaal tot 2027 lopen en zich focussen op zowel kind, ouder als omgeving.
- JOGG: Wij willen als gemeente de basis van JOGG versterken. Meer activiteiten en extra financiering voor landelijke projecten/interventies die werken.
- GLI: Gezonde Leefstijl Interventies zijn bewezen methodes om overgewicht en obesitas te verhelpen. Dit wordt betaald door de zorgverzekeraar. Echter willen we voor inwoners de drempel om deel te nemen verlagen. We gaan dan ook meer bekendheid geven aan deze interventies en mensen motiveren om met een gezonde leefstijl aan de slag te gaan. We zijn voornemens dit samen met de transmuraal samenwerkingsverband West West te doen. Partners in dit samenwerkingsverband zijn het Bravis ziekenhuis, GGD, GGZ, Stichting Groenhuysen, Huisartsencoöperatie West-Brabant, Surplus Zorg, TanteLouise, TWB en WijZijn Traverse Groep. Op dit moment onderzoeken we de mogelijkheid om een leefstijlloket in het ziekenhuis op te starten. Doel hiervan is om mensen die in het ziekenhuis worden geconfronteerd met hun leefstijl te motiveren om aan een gezonde leefstijl te werken. Daarbij is het leefstijlloket een warme doorverwijzer naar de voorzieningen in het voorliggend veld. Hiermee creëren we een kort lijntje tussen de zorgverlener en de inloopvoorzieningen.

De komende periode wordt zowel geïnvesteerd in huidige samenwerkingen als in nieuwe verbindingen. We kiezen hierbij voor een integrale aanpak tussen het medische domein, sociaal domein en het onderwijs.

3.2.5 Valpreventie

Vanwege de dubbele vergrijzing zijn valongevallen onder ouderen een toenemend probleem. Zo waren er 1925 ziekenhuisopnamen na valongevallen onder 65-plussers in West-Brabant in 2019. Vallen veroorzaakt veel persoonlijk leed en druk op de (mantel)zorg. Daarnaast heeft vallen grote gevolgen voor de zelfredzaamheid, het langer thuis kunnen blijven wonen en de kwaliteit van leven. Ouderen zijn na een val vaak bang om weer te vallen. Daardoor vermijden ze situaties en activiteiten. Dat zorgt voor een slechtere conditie en een groter risico op vallen, maar ook voor toename van eenzaamheid. Naast de hiervoor genoemde gevolgen, nemen door vallen ook de maatschappelijke (zorg)kosten toe. De prognose van zorgkosten wordt geschat op €51,5 miljoen voor 2025 in de regio. Inzet op valpreventie de komende jaren is essentieel om mensen zo lang mogelijk fijn thuis te laten wonen en gezond te houden. Risicofactoren voor vallen kunnen persoons- en/of omgeving gebonden

¹⁸ [Gecombineerde leefstijlinterventie \(GLI\) | RIVM](#)

zijn. Een domein overstijgende integrale aanpak om vallen te voorkomen is daarom belangrijk. Daarvoor is er landelijk een ketenaanpak ontwikkeld. De ketenaanpak bestaat uit 4 stappen. Stap 1 is opsporing en valrisico-inschatting; stap 2 is screening en valanalyse; stap 3 is een valpreventief aanbod en stap 4 is actieve begeleiding en doorverwijzing naar structureel beweegaanbod.

Roosendaal wil de kans op vallen bij onze inwoners minimaliseren. We zetten daarbij in op landelijke interventies, zoals omschreven in het GALA. In Roosendaal is niet eerder op grote schaal ingezet op valpreventie en is dit in die zin nieuw. Dit biedt kansen en mogelijkheden om dit op een goede manier weg te zetten, zodat zoveel mogelijk inwoners gebruik kunnen maken van het aanbod in de wijken en dorpen. Ook in de ambitienota gezondheidsbeleid besteden we aandacht aan valpreventie. We willen daarbij gezond ouder worden stimuleren. Zorgen dat de inwoner vitaal en gezond blijft, verkleint immers de kans op een val.

Roosendaal wil valpreventie op wijk- en dorpsniveau aanbieden. Waarbij we een extra focus hebben op gebieden met een hoger percentage (niet-)westerse migratieachtergrond en/of lage SES. Deze doelgroep is namelijk kwetsbaarder. Daarom kiezen we voor een aanpak in de wijk die gratis is en aanmoedigt om te bezoeken. We kiezen voor de erkende interventie Otago op advies van partners uit het werkveld. We vinden tevens de aansluiting bij Sociaal Vitaal in Kleur. Roosendaal investeert al langer in beweegactiviteiten voor ouderen op wijkniveau. Zo zetten we buurtsportcoaches in en zijn er verschillende vitaliteitsprojecten. We gaan nu ook valpreventie inzetten en waar dat mogelijk is aansluiten bij bestaande initiatieven. Op dit moment doen we met verschillende partners, zoals SSNB, Fysio Van Broekhoven en Hogeschool Fontys pilots in verschillende buurthuizen. We zijn gestart in Buurtcentrum Kalsdonk. Op korte termijn breiden we uit naar de Bergspil in Tolberg en mogelijk Keijenburg in Burgerhout.

Verder vertrekken we in Roosendaal al een lange tijd vanuit het zorgconcept reablement. We werken aan de zelfredzaamheid en zelfstandigheid van ouderen, zodat zij langer hun eigen leven op een fijne manier kunnen leiden. Ouderen komen zo minder snel in aanraking met zorg. Doelstelling is om een data gestuurd beslissingsondersteunend systeem (verder) te ontwikkelen, zodat het risico op vallen van de cliënt nauwkeurig wordt ingeschat én preventieve gerichte interventies worden aangeboden. Dit levert een absolute bijdrage aan de opsporing en screening van de cliënten die vervolgens zowel getraind kunnen worden aan huis, als in het voorliggend veld.

Tot slot is Roosendaal aangesloten bij het samenwerkingsverband 'Grip op Kwetsbaarheid'. Hierbij zijn naast zorg- en welzijnsorganisaties ook ouderenbonden, patiëntenorganisaties, verzekeraars en de gemeentes Bergen op Zoom en Woensdrecht aangesloten. In dat samenwerkingsverband gaan we tevens een plan opstellen om de aanpak valpreventie voor de toekomst op lokaal niveau te bestendigen.

3.2.6 Leefomgeving

De kwaliteit van de directe leefomgeving is van groot belang als het gaat om het stimuleren van een gezonde leefstijl. Sporten, spelen, bewegen, ontmoeten vinden vaak plaats in de eigen wijk, de eigen leefomgeving. Een goede, gezonde leefomgeving krijgt in Roosendaal op verschillende manieren aandacht. Niet voor niets zijn vergroening in het kader van klimaatadaptie en bestrijding van hittestress en het stimuleren van het gebruik van de fiets in plaats van de auto speerpunten van het Roosendaalse collegeprogramma. Daarnaast zijn spelen, bewegen en ontmoeten belangrijke onderdelen van het thema leefbare wijken en dorpen; en aandachtspunten voor alle wijken en dorpen, maar zeker ook voor de wijken en buurten van het focusgebied Nationaal Programma Roosendaal, waar de gezondheidsachterstanden groter zijn en de kwaliteit van de openbare ruimte minder is.

De afgelopen jaren is er al begin gemaakt met het verbeteren van de buitenruimte als het gaat om spelen, bewegen en ontmoeten. Deze koers zetten we voort. Vaak sluiten we aan bij wat er al is en proberen we bestaande voorzieningen te verbeteren, aan te vullen of om te vormen. Soms, indien mogelijk binnen de schaarse ruimte, creëren we nieuwe plekken voor bewegen en ontmoeten. Bestaande voorzieningen plussen we op en maken we geschikt voor alle doelgroepen. Soms door kleine ingrepen met een vaak verrassend groot effect. Aan speelvoorzieningen voor de allerkleinsten voegen we bankjes of picknicktafels toe, zodat ouders daar eerder samen met hun kinderen naartoe gaan, elkaar ontmoeten, in gesprek gaan en zelfs hun zorgen of waardevolle tips over de opvoeding van hun kinderen kunnen delen. Soms ook door bestaande voorzieningen grondig op de schop te nemen of nieuwe plekken voor bewegen en ontmoeten in de wijk te realiseren. Een voor een beperkte doelgroep geschikte speelplek omvormen tot een plek waar jong en oud terecht kunnen voor sport en spel. Maar soms ook weer door juist wel een plek te creëren voor een specifieke doelgroep. Jongeren van 12 jaar of ouder hebben soms ook gewoon behoefte aan een eigen plek.

Het aanpassen of realiseren van deze plekken in de directe leefomgeving doen we altijd in samenspraak met de bewoners en de professionals in de wijk: de leerkrachten van de basisschool, de opbouwwerker, de jongerenwerker, etc. Om de juiste voorzieningen te realiseren, maar ook om de inwonersbetrokkenheid te stimuleren. Een wandelroute in de wijk wordt immers veel intensiever gebruikt als een aantal bewoners het voortouw nemen, iedere week op een vast tijdstip de route lopen en het zo hun medewijkbewoners makkelijker maken om ook de wandelschoenen aan te trekken om mee te lopen.

In 2023 starten we met het verbeteren van de leefomgeving in de wijk Westrand. De mogelijkheden om daar te ontmoeten, spelen en bewegen zijn beperkt of verouderd. Samen met bewoners wordt er een plan opgesteld om de mogelijkheden tot spelen, bewegen en ontmoeten te gaan creëren. In 2024 leggen we de focus op centrum oud, waar vooral een gebrek aan speelgelegenheden is. In de loop van 2024 bepalen we of verder kunnen in andere wijken of de focus nog te behouden op deze twee delen van de stad.

Specifieke aandacht is er voor de doelgroepen in ons focusgebied voor wie een gezonde leefstijl minder vanzelfsprekend is. In 2023 starten we samen met de GGD een 'achter de voordeur-onderzoek' om meer inzicht te krijgen in de belemmeringen die deze doelgroepen ondervinden als het om gezond leven en voldoende lichaamsbeweging gaat en te komen tot concrete aanbevelingen voor interventies in met name de directe leefomgeving.

3.2.7 OKO & Vroegsignalering alcoholproblematiek

Om te voorkomen dat jongeren al op jonge leeftijd alcohol drinken, drugs gebruiken of roken, is een brede en integrale aanpak nodig binnen onder andere het sociaal domein en het veiligheidsdomein. Als het gaat om vroegsignalering en preventie van alcohol, tabak en drugsgebruik wordt nadrukkelijk voortgebouwd op de doelen en thema's rondom 'problematisch alcoholgebruik' en de 'rookvrije generatie' uit het Nationaal Preventieakkoord van 2018. In 2023 zijn deze doelen herijkt in het GALA naar:

- Effectieve lokale drugspreventie;
- Het voorkomen van middelengebruik onder jongeren (incl. OKO);
- Leeftijdsgrens op verkoop van alcohol;
- Vroegsignalering van alcoholproblematiek;
- Het terugdringen van roken.

Het NPR is vanuit veiligheid gezien het programma wat zich inzet voor perspectief van de inwoner en de gezondheid van mensen uit kwetsbare wijken. Gezien de cijfers zorgen vooral alcohol en drugs

voor de grootste problemen. Toch kiezen we hier voor een aanpak op alle drie de thema's (roken, drank en drugs) gezien de landelijke doelstelling om in 2040 een Gezonde Generatie te hebben. In 2023 herschrijft de gemeente Roosendaal zijn Nota Preventie- en Handhavingsplan Alcohol en de Nota Volksgezondheid om samen met de partners nieuwe doelstellingen te bepalen op het gebied van roken, drugs en alcoholproblematiek. We maken daarmee de doorontwikkeling naar een brede aanpak die aansluit bij het NPR. De afgelopen jaren heeft Roosendaal grote stappen gezet met het voorkomen en signaleren van middelengebruik op stedelijk niveau. Zo hebben we een documentaire Proost op je Gezondheid gemaakt die door partners als NIX18 en het Trimbos-instituut als voorbeeld in eigen kennissessies is gebruikt over de gevolgen van alcoholgebruik. Tevens heeft een Roosendaalse sportvereniging de Rookvrije Generatie Award gewonnen voor beste rookvrij initiatief. En hebben we voorlichting gegeven op scholen over drugsgebruik. We hebben veel inwoners bereikt, maar nu is het doel om de meest hardnekkige gebruiker van middelen te signaleren. De focus ligt op de wijken uit het focus gebied van het NLPV, omdat de problematiek daar het hardnekkigst is. Al zorgen we uiteraard wel voor een stedelijke dekking en dagen we iedereen uit om te stoppen of minderen met middelengebruik.

We gaan in Roosendaal in 2023 aan de slag met een Pilot Rookvrij Leven voor Iedereen. Dit betekent dat we gaan inzetten op een wijkgerichte aanpak om de buurt rookvrij te houden. Hiermee komen we achter de deur en signaleren we problematiek die onderdeel is van het rookgedrag. Daarnaast zetten we extra in op preventie op scholen. Afhankelijk van de uitkomsten van de nieuwe nota's, gaan we met onze partners als GGD en Novadic-Kentron een plan opstellen om te werken aan alcohol, tabak en drugsgebruik. Hierbij gaan we in eerste instantie onderzoeken of we tot een integrale regioaanpak kunnen komen en een uitbreiding van het aantal interventies. Tot slot onderzoeken we het OKO-programma of onderdelen daarvan kunnen helpen om met wetenschappelijke inzichten het middelengebruik (alcohol, tabak en drugs) door jongeren te kunnen voorkomen. We veronderstellen als gemeente dat iedere vorm van bewustwording betreffende dit onderwerp kan bijdragen aan het terugdringen van de cijfers.

3.2.8 Versterken sociale basis

Roosendaal heeft de afgelopen jaren ingezet op versterking van de sociale basis in wijken en dorpen. Er is een sterk aanbod ontstaan van voorliggende voorzieningen die toegankelijk zijn voor iedereen, van jong tot oud. Inwoners hebben de mogelijkheid om laagdrempelig elkaar te ontmoeten en te ondersteunen. De samenwerking tussen professionals in de wijken – die essentieel is voor een sterke sociale basis op wijk- en dorpsniveau – is geborgd in de gebiedsnetwerken. Zorg en welzijn komen hierin samen. Sociale en maatschappelijke thema's worden besproken en indien nodig wordt actie ondernomen. Op wijk- en dorpsniveau wordt tevens gewerkt met wijk- en dorpsagenda's. In samenwerking met professionals en bewoners uit de wijken en dorpen worden deze jaarlijks herzien. De monitoring vindt plaats door de opbouwwerker, verbinder (gemeente) en woningcorporatie.

De opbouwwerker is in Roosendaal de schakel tussen inwoners, vrijwilligers en professionals. Hij is de oren en ogen in de wijk en signaleert, onderzoekt en geleid zo nodig signalen door met betrekking tot maatschappelijke problematiek binnen de wijk of het dorp. Hij activeert, stimuleert en ondersteunt vrijwilligers- en burgerinitiatieven die bijdragen aan de leefbaarheid. En hij ondersteunt en begeleidt vrijwilligersnetwerken en vrijwilligers die bij kwetsbare inwoners thuis ondersteuning bieden. Een veelzijdige en zeer belangrijke functie voor het versterken van de sociale basis in elke wijk en elk dorp, maar met name in de wijken waar de sociale basis niet voldoende op orde is. Onder leiding van de opbouwwerkers in Roosendaal dragen Voor Elkaar teams bij aan de leefbaarheid en sociale cohesie in de wijken en dorpen. Deze teams bestaan naast de opbouwwerker uit een maatschappelijk

werker en een groep vrijwilligers. Elke week komen ze bij elkaar en gaan ze op huisbezoek bij mensen uit hun eigen buurt. Ze komen achter de voordeur en hebben daardoor een belangrijke signalerende functie. De teams dragen onder andere bij aan het voorkomen of verminderen van sociaal isolement en vereenzaming; het organiseren van ondersteuning zo dichtbij mogelijk bij en door bewoners in de wijk; het stimuleren van de zelfredzaamheid van individuele bewoners en diens (sociale) omgeving en het bevorderen van de samenredzaamheid in de wijk en het voorkomen dat latere opschaling van hulpverlening noodzakelijk is. Ook de Voor Elkaar teams hanteren de methodiek van Positieve Gezondheid in de gesprekken die zij voeren met mensen. In 2023 willen we de Voor Elkaar teams een extra boost geven. Meer tijd en mogelijkheden voor het werven, binden en scholen van vrijwilligers in samenspraak met de uitvoeringspartner. We willen tevens inzetten op het aantrekken van vrijwilligers met verschillende culturele achtergronden, zodat meer diversiteit ontstaat en daarmee een groter bereik van inwoners. De focus ligt in eerste instantie op de wijken uit het focusgebied van het NPR. Vanuit daar zullen we gedurende de komende periode uitbreiden naar de andere wijken en dorpen in Roosendaal met de opgedane ervaring.

Er is tevens de intentie om onderzoek te doen naar het bereiken en betrekken van verschillende gemeenschappen en groepen in de Roosendaalse wijken die moeilijk bereikbaar of onzichtbaar zijn. Het bestaan van deze gesloten gemeenschappen en groepen inwoners kunnen enerzijds een belemmerend effect hebben op een goede sociale basis in een wijk, omdat zij zich niet mengen in de samenleving. Daarbij is er soms ook sprake van een criminele onderstroom. Anderzijds worden deze inwoners ook niet meegenomen in alle interventies en voorzieningen die we bieden, omdat ze niet in beeld zijn. De onderzoeksresultaten moeten bijdragen aan de aanpak gericht op de sociale basis, waaronder versterking van de Voor Elkaar teams.

Ten slotte wil Roosendaal inwoners de mogelijkheid geven om in samenwerking met professionals in de wijk en de gemeente zelf te werken aan het versterken van de sociale basis in hun wijk of dorp. Door middel van wijkbudgetten kunnen initiatieven mogelijk gemaakt worden van onderop, zoals een cultureel festival ten behoeve van de sociale cohesie. Eén van de spelregels is daarbij dat het bijdraagt aan uitvoering van de wijkagenda en daarmee aan de doelen die gesteld zijn.

3.2.9 Mantelzorg

Door de beweging naar de voorkant zal er steeds vaker en meer een beroep gedaan worden op het netwerk van mensen. Mantelzorg kan daarbij niet ontbreken. Dit kan een zware belasting zijn op het leven. Daarom spreekt Roosendaal haar waardering uit aan iedereen die mantelzorg geeft. In Roosendaal gaf in 2022 16% van de volwassenen (18-64 jaar) en 18% van de ouderen (65+) mantelzorg. Van de mantelzorgers in de leeftijdscategorie 18 tot 64 jaar voelt ruim een kwart zich tamelijk tot zwaar belast vanwege het geven van mantelzorg.¹⁹ Ook kinderen kunnen mantelzorger zijn. In Roosendaal geeft 2% van de kinderen tussen 8 en 11 jaar mantelzorg. Bij jongeren in de 2e en 4e klas van het voortgezet onderwijs gaat het om 14%. We spreken dus over een flinke groep mensen in Roosendaal die mantelzorg geeft, maar het daarnaast ook zwaar vinden.

Om mantelzorgers te ondersteunen heeft Roosendaal mantelzorgondersteuning ingericht in samenwerking met onze partners. Mantelzorgondersteuning in Roosendaal is onderdeel van Inwonersondersteuning Roosendaal.²⁰ Het bieden van mantelzorgondersteuning in Roosendaal wordt gedaan in de vorm van:

- Het geven van informatie, advies en begeleiding aan mantelzorgers;

¹⁹ <https://www.ggdwb.nl/professional/gemeenten/het-gezond-en-actief-leven-akkoord/sociale-basis/mantelzorg/>

²⁰ [Home - Mantelzorg Roosendaal](#)

- Het toeleiden van beschikbare mantelzorgers naar voor hen relevant aanbod;
- Het geven van praktische hulp aan mantelzorgers;
- Het bieden van emotionele en educatieve steun aan mantelzorgers;
- Het verlenen van informele respijtzorg aan degene voor wie de mantelzorger zorgt;
- Het geven van waardering aan mantelzorgers door middel van het organiseren van de 'Dag van de Mantelzorg' en het uitreiken van de mantelzorgwaardering;
- Het bieden van (extra) respijtzorg gericht op de mantelzorger zelf;
- Andere initiatieven op individuele basis.

Om mantelzorgers meer te kunnen ontlasten zetten we in Roosendaal vanaf 2023 in op uitbreiding van de mogelijkheden tot respijtzorg. De behoefte ligt met name in flexibele, acute en kortdurende respijtzorg bij gebrek aan mogelijkheden in het voorliggend veld of in het eigen netwerk. De huidige mogelijkheden worden in kaart gebracht. En in samenspraak met de uitvoeringspartner van mantelzorgondersteuning wordt bekeken op welke wijze we uitbreiding gaan vormgeven die past bij de behoefte van de mantelzorgers die zij ondersteunen. Mantelzorgers tijdelijk en op (zeer) korte termijn kunnen ontlasten indien andere opties onmogelijk zijn, zorgt ervoor dat zij even op adem kunnen komen. Of dat zij zelf de mogelijkheid krijgen om met een gerust hart naar noodzakelijke afspraken te gaan, zoals een ziekenhuisbezoek of iets dergelijks. Tevens zullen we de mogelijkheden in regionaal verband gaan onderzoeken.

3.2.10 Eén tegen eenzaamheid

Roosendaal kent zorgelijke cijfers als het gaat om eenzaamheid onder inwoners. Meer dan de helft van onze volwassenen en 17% van onze jongeren voelt zich eenzaam. Om die reden heeft Roosendaal het Actieplan Ontmoeten en Verbinden opgezet.²¹ Roosendaal is tevens aangesloten bij Eén tegen Eenzaamheid.²² Lokale formele en informele organisaties en individuele bewoners zijn aangesloten bij het Netwerk Eenzaamheid Roosendaal (NER). Doelstellingen zijn:

- Het taboe doorbreken en het gesprek over eenzaamheid voeren: In 2025 voelen alle Roosendalers zich vrij om te praten over hun gevoelens van eenzaamheid.
- Zorgen dat effectieve hulp beschikbaar en vindbaar is voor mensen die eenzaamheidsgevoelens ervaren: In 2025 is het percentage Roosendalers dat lijdt aan langdurige eenzaamheid gedaald ten opzichte van 2021.

Met het Actieplan Ontmoeten en Verbinden geven we uitvoering aan de aanpak eenzaamheid. Er zijn een aantal interventies die in Roosendaal momenteel worden ingezet, waaronder UP! groepsgesprekken, Sociaal Vitaal in Kleur, de cursus Creatief Leven en Join Us.²³ Tevens organiseert het NER bijeenkomsten om het thema eenzaamheid onder de aandacht te brengen bij professionals en vrijwilligers en bespreekbaar te maken. Dit alles op basis van het gedachtegoed van Positieve Gezondheid. Roosendaal is voornemens deze aanpak voort te zetten. Wel gaan we aan de slag met monitoren op basis van beleving vanaf 2023. Op basis van de uitkomsten wordt het Actieplan Ontmoeten en Verbinden jaarlijks geëvalueerd en wordt bekeken of nieuwe interventies noodzakelijk zijn.

²¹ <https://raad.roosendaal.nl/documenten/Raadsmededeling/49-2020-Plan-van-aanpak-tegen-Eenzaamheid-2.pdf>

²² <https://www.eentegeneenzaamheid.nl/mijn-gemeente/netwerk-eenzaamheid-roosendaal-ner/>

²³ <https://www.roosendaalvoorelkaar.nl/eenzaamheid>

3.2.11 Welzijn op recept

Welzijn op Recept is een alternatief voor mensen met psychosociale klachten.²⁴ Voor deze klachten is geen medische of psychologische behandeling noodzakelijk. De huisarts verwijst de patiënt door naar een welzijnscoach verbonden aan de huisartsenpraktijk. De welzijnscoach neemt contact op en gaat vanuit het gedachtegoed van positieve gezondheid in gesprek om de wens en de behoefte duidelijk te krijgen. Vervolgens wordt een inschatting gemaakt wat nodig en mogelijk is binnen het voorliggend veld. Zorg en welzijn werken op deze manier samen om de juiste zorg te kunnen leveren. Uit onderzoek blijkt tevens dat de inzet van Welzijn op Recept zo'n 5 tot 10 procent zorgkosten bespaart in de eerstelijnszorg, geestelijke gezondheidszorg en in de langdurige zorg.²⁵

In oktober 2021 zijn we in Roosendaal gestart met Welzijn op Recept. Momenteel zijn er tien huisartsenpraktijken aangesloten bij Welzijn op Recept. Uit een recente evaluatie blijkt dat zowel huisartsen als patiënten de dienstverlening van Welzijn op Recept als positief ervaren. De druk op de eerstelijnszorg wordt verlicht en de samenwerking tussen zorg en welzijn wordt versterkt. De inwoner ervaart een betere gezondheid, toename van eigen kracht en zelfredzaamheid en het aantal sociale contacten. We zetten deze vorm van dienstverlening dan ook door en breiden uit. In 2023 is uitbreiding naar drie andere huisartsenpraktijken voorzien. Vanaf 2024 zetten we in op verdere uitbreiding naar meer huisartsenpraktijken, vooral in het focusgebied van het NPR, en op het vergroten van de bekendheid in het voorliggend veld en de eerstelijnszorg. Welzijn op Recept is onderdeel van de subsidieregeling Inwonersondersteuning. Door het onder te brengen in deze subsidieregeling zorgen we voor integraliteit van de dienstverlening in het voorliggend veld.

4 Ondersteunende onderdelen: Versterking kennis- en adviesfunctie GGD en Coördinatiekosten regionale aanpak preventie

Data helpt om inzicht te krijgen in de gezondheidssituatie in wijken en regio's en het voedt de dialoog, zodat gemeenten en zorgverzekeraars het juiste kunnen doen en de impact van hun inzet kunnen meten. Een stevige kennisbasis is belangrijk om nu en in de toekomst goed onderbouwde keuzes te kunnen maken over in te zetten interventies en hierin bij te kunnen sturen. Vanuit de ondersteunende onderdelen investeert Roosendaal in de GGD West-Brabant om een goed regiobeeld op te stellen met cijfers waarop wij als gemeente Roosendaal in de toekomst onze plannen kunnen opstellen en bijsturen. We versterken daarmee de kennis en adviesfunctie van de GGD, waar wij als gemeente gebruik van kunnen maken in ons beleid.

Gezamenlijke aanpak in de regio is gewenst en noodzakelijk vanuit het GALA en IZA. Met de middelen voor coördinatiekosten stelt Roosendaal daarom een projectcoördinator aan voor zowel de coördinatie van het GALA als het IZA. De projectcoördinator draagt zorg voor en bewaakt de integraliteit tussen de verschillende akkoorden en ons beleid. Tevens bewaakt hij de voortgang van de uitvoering. Daarnaast wordt gezien wat er nodig is vanuit de regio West-Brabant in samenwerking met de GGD om dit ook op regionaal niveau te borgen.

5 Hoe wordt de voortgang bewaakt?

Roosendaal hecht veel waarde aan goede monitoring en evaluatie van beleid. We krijgen daarmee inzicht in de impact van ons beleid en kunnen indien nodig tijdig bijsturen. Roosendaal stelt daarom

²⁴ [Welzijn op Recept | Wat is Welzijn op Recept? | Welzijnoprecept.nl](#)

²⁵ https://www.skipr.nl/nieuws/welzijn-op-recept-kan-tot-10-procent-zorgkosten-besparen/?daily=1&utm_medium=email&utm_source=20230813+skipr+weekly+nieuwsbrief-&utm_campaign=NB_SKIPR&tid=TIDP2241701X770C1E4FCC5C484795C3BCF3353F3117YI4

een projectcoördinator aan voor zowel de coördinatie van het GALA als het IZA. De projectcoördinator draagt zorg voor en bewaakt de integraliteit tussen de verschillende akkoorden en ons beleid. Tevens is hij verantwoordelijk voor de monitoring en evaluatie van de gemaakte plannen die we gaan uitvoeren en de terugkoppeling naar het bestuur en onze partners. We zijn voornemens de bestaande kerngroep (die verantwoordelijk was voor het plan van aanpak) voort te zetten om de voortgang en uitvoering gezamenlijk periodiek te bespreken. Deze kerngroep bestaat uit beleidsambtenaren verbonden aan de verschillende collegeprogramma's en coördinatoren van de diverse lokale akkoorden aangevuld en onder leiding van de projectcoördinator GALA/IZA. De projectcoördinator GALA/IZA is verantwoordelijk voor het bewaken van de voortgang. Tevens zal er een bijdrage geleverd worden aan kennisdeling op regionaal en landelijk niveau door deelname aan landelijke monitorings- en evaluatie-instrumenten. In het derde kwartaal van 2023 wordt de manier van monitoring nader uitgewerkt in samenspraak met de projectcoördinator GALA/IZA.

6 Samenhang en synergie tussen uitvoering op de hoofdthema's en onderdelen

6.1 Samenwerking in de wijken en dorpen

In de wijken en dorpen in Roosendaal zijn onze partners iedere dag hard bezig om mensen te helpen met hun hulpvragen, mensen in beweging te krijgen, ontmoeting en verbinding te faciliteren en de leefomgeving gezonder, veiliger en prettiger te maken. Dat verdient onze waardering. Een goede samenwerking met onze partners en tussen onze partners is daarvoor cruciaal. We geven deze samenwerking op verschillende wijzen vorm, maar bovenal op een open en gelijkwaardige wijze.

Als gemeente hebben we subsidie- en inkooprelaties met onze partners. Daarbij voeren we uiteraard gesprekken over de uitvoering en de voortgang. Maar ook over signalen die onze partners ontvangen van de inwoners met wie zij dagelijks in contact staan en maatschappelijke ontwikkelingen die zij signaleren. Tevens hebben we vanuit de gemeente 'verbinders' die gekoppeld zijn aan de gebiedsnetwerken. Zij zijn ook een schakel tussen het beleid en de praktijk. Zij hebben de contacten met de professionals in de wijken en dorpen en sluiten aan bij de overleggen van het gebiedsnetwerk. In de praktijk komen alle partners in de wijk of het dorp samen in het gebiedsnetwerk. Zoals eerder beschreven worden sociale en maatschappelijke thema's daarin besproken en indien nodig wordt actie ondernomen. Dit betreft dus ook het bespreken van hetgeen specifieke professionals doen en waar mogelijk de samenwerking met elkaar opzoeken. Er wordt dus al integraal samengewerkt en dit wordt voortgezet met de uitvoering van dit plan.

6.2 Samenwerking in beleid

De plannen voor de uitvoering van het plan van aanpak en de onderliggende akkoorden zijn opgesteld door een kerngroep bestaande uit beleidsambtenaren. Deze kerngroep zetten we voort, zodat de integraliteit en voortgang bewaakt wordt. Roosendaal zet in op meerdere prioriteiten, zoals eerder omschreven. Diverse ambtenaren uit de kerngroep zijn al betrokken bij de collegeprioriteiten, maar indien nodig zal de kerngroep aangevuld worden. De kerngroep komt periodiek bij elkaar. Een projectcoördinator zal de kerngroep aansturen en de voortgang bewaken.

6.3 Samenwerking in de regio

Roosendaal zet middels verschillende samenwerkingsverbanden in op samenwerking in de regio. Roosendaal is bijvoorbeeld aangesloten bij het samenwerkingsverband 'Grip op Kwetsbaarheid'. Hierbij zijn naast zorg- en welzijnsorganisaties ook ouderbonden, patiëntenorganisaties, verzekeraars en de gemeentes Bergen op Zoom en Woensdrecht aangesloten. Valpreventie zal in dit

samenwerkingsverband opgepakt worden. We bekijken tevens welke onderdelen van beleid nog meer regionaal opgepakt kunnen worden en mogelijk landen in dit samenwerkingsverband.

Daarnaast vindt er regionale samenwerking tussen gemeenten plaats binnen GGD-regio West-Brabant. Er is sprake van een samenwerkingsverband tussen de GGD en vijf gemeenten uit West-Brabant voor het IZA, waaronder Roosendaal. Daarnaast zal het ambtenarenoverleg waar alle ambtenaren uit de regio en de GGD aan deelnemen uitgebreid worden met een kerngroep GALA/IZA om de juiste ambtenaren aan tafel te krijgen en regionale samenwerking te bevorderen. De voortzetting hiervan wordt op korte termijn besproken en vormgegeven. We streven naar een eenduidige regionale ketenaanpak.